

MOTYVUOTA IŠVADA DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS

Informuojame, kad remiantis Korupcijos prevencijos įstatymu ir Korupcijos analizės atlikimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 „Dėl korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos patvirtinimo“, Užsienio reikalų ministerijoje buvo įvertinta korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Korupcijos pasireiškimo tikimybę analizavo Generalinė inspekcija, bendradarbiaudama su Administraciniu, Konsuliniu, Vystomojo bendradarbiavimo, Personalo, Finansų, Informacinių technologijų, Užsienio lietuvių departamentais ir Vidaus audito skyriumi. Analizuotas laikotarpis nuo 2012 m. liepos 1 d. iki 2013 m. birželio 30 d.

Nustatant korupcijos pasireiškimo tikimybę vadovautasi Valstybės ir savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, patvirtintomis Specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170. Taikyti šie metodai: galiojančių vidaus teisės aktų analizė, veiklos analizė, apklausa raštu, duomenų tikslinimas žodžiu.

Užsienio reikalų ministerijoje vidaus kontrolę atlieka Vidaus audito skyrius ir Generalinė inspekcija. Vidaus audito skyriaus užduotis – tikrinti ir vertinti, ar pakankama ir veiksminga Užsienio reikalų ministerijoje sukurta ir įdiegta vidaus kontrolės sistema, ar jos veikla atitinka įstatymų ir kitų norminių teisės aktų, ministerijos vidaus teisės aktų reikalavimus, ar informacija apie finansinę ir ūkinę veiklą patikima ir išsami, ar pasiekiami užsibrėžti tikslai ir uždaviniai. Generalinė inspekcija atsakinga už Užsienio reikalų ministerijos veiklos efektyvumo didinimą, diplomatų darbo gerinimą, padedanti Užsienio reikalų ministerijos vadovybei įgyvendinti jos veiklos strategiją ir Vyriausybės programą. Užsienio reikalų ministerijos 2014-2016 metų strateginiame veiklos plane, patvirtintame užsienio reikalų ministro 2014 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. V-13, yra numatytas tikslas – stiprinti vidaus kontrolę, atlikti rizikos valdymo vertinimą. Po atliktų vidaus auditų nustatyti neatitikimai, teisės aktų spragos, vidaus kontrolės trūkumai turi būti taisomi (šalinami) nedelsiant.

Užsienio reikalų ministerijoje yra sudarytos galimybės darbuotojams ir kitiems asmenims informuoti apie korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas. Interneto svetainėje www.urm.lt ir ministerijos vidaus tinkle yra reklaminis skydelis „Pranešk apie korupciją“ su nuoroda į Specialiųjų tyrimų tarnybos interneto svetainę, kur informuojama, kaip pranešti apie galimą korupcinę veiką. Ministerijos ir diplomatinių atstovybių darbuotojai apie ją gali pranešti raštu, el. paštu, tiesiogiai ministerijos generaliniam inspektoriui arba Specialiųjų tyrimų tarnybai.

Ministerijoje yra įsteigtas „vieno langelio“ asmenų aptarnavimo padalinys, kuriame galima pateikti prašymus, pareiškimus ir skundus. Skundai Užsienio reikalų ministerijoje priimami ir registruojami pagal Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875. Skundus pagal Viešojo administravimo įstatymo 3 skirsnio „Administracinė procedūra“ nuostatas nagrinėja Konsulinis, Personalo departamentai, ir Generalinė inspekcija.

„Padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika“ – šiuo kriterijumi nesivadovauta, nes vertinamuoju laikotarpiu Užsienio reikalų ministerijoje korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos faktų nenustatyta.

Vertinant pagal kriterijų **„Atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti“**, peržiūrėti vidaus teisės aktai, reguliuojantys diplomatų ir kitų valstybės tarnautojų funkcijas, sprendimų priėmimo tvarką ir atsakomybę.

Užsienio reikalų ministerijos darbuotojai, įgyvendindami suformuluotus uždavinius ir vykdydami savo funkcijas, vadovaujasi atitinkamais įstatymais bei vidaus teisės aktais. Pagrindiniai

vidaus teisės aktai, kuriais vadovaujantis organizuojamas Užsienio reikalų ministerijos darbas, yra Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos darbo reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2009 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. V-129 „Dėl Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2004 m. birželio 3 d. įsakymo Nr. V-78 „Dėl Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos darbo reglamento patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – Užsienio reikalų ministerijos darbo reglamentas), vidaus tvarkos taisyklės ir administracijos padalinių nuostatai.

Administracijos padalinių veiklos teisinis pagrindas yra sukurtas ir tobulinamas taip, kad padėtų maksimaliai išvengti korupcijos rizikos veiksnių. Pavyzdžiui, Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo departamentas savo veikloje vadovaujasi šiais vidaus teisės aktais: užsienio reikalų ministro 2011 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. V-262 „Dėl 2012 metų vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos įgyvendinimo gairių patvirtinimo“; užsienio reikalų ministro 2012 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. V-226 „Dėl 2013 metų Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos gairių patvirtinimo“; užsienio reikalų ministro 2007 m. balandžio 24 d. įsakymu Nr. V-42 „Dėl vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos įgyvendinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“; užsienio reikalų ministro 2006 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. V-147 „Dėl Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo departamento steigimo“; užsienio reikalų ministro 2006 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. V-161 „Dėl nuostatų patvirtinimo“; užsienio reikalų ministro 2007 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. V-6 „Dėl Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programų ir projektų komisijos nuostatų ir sudėties, vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programų ir projektų komisijos pakomisės nuostatų patvirtinimo“ ir užsienio reikalų ministerijos valstybės sekretoriaus 2008 m. liepos 11 d. potvarkiu Nr. VP-141 „Dėl Užsienio reikalų ministerijos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programų ir projektų priežiūros komiteto nuostatų patvirtinimo“.

Užsienio reikalų ministerijos Užsienio lietuvių departamentas savo funkcijas vykdo vadovaudamasis „Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2011-2019 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. kovo 30 d. nutarimu Nr. 389; „Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2011–2019 metų programos įgyvendinimo tarpinstituciniu veiklos planu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. spalio 19 d. nutarimu Nr. 1219; Užsienio lietuvių organizacijų projektų rėmimo tvarkos aprašu, patvirtintu užsienio reikalų ministro 2010 m. sausio 26 d. įsakymu Nr. V-12; Užsienio reikalų ministerijos užsienio lietuvių organizacijų projektų atrankos komisijos nuostatais, patvirtintais užsienio reikalų ministro 2010 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. V-60; Asociacijų ir viešųjų įstaigų veiklos projektų, kuriuos įgyvendinant tikslinga dalyvauti Užsienio reikalų ministerijai, atrankos nuostatais, patvirtintais užsienio reikalų ministro 2012 m. gegužės 25 d. įsakymu Nr. V-91 (administruoja Informacijos ir viešųjų ryšių departamentas); Konkursų Lietuvos kultūros ir meno darbuotojams, vykstantiems dirbti į užsienio lietuvių bendruomenes, organizacijas ir kultūros įstaigas, organizavimo, atlyginimo už suteiktas paslaugas ir išmokų skyrimo ir mokėjimo, atsiskaitymo už skirtas lėšas ir atliktą darbą, kontrolės tvarkos aprašu, patvirtintu užsienio reikalų ministro 2010 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. V-84.

Sprendimų priėmimo tvarka, kriterijai, terminai, atsakomybė ir vidaus kontrolės principai yra išdėstyti Užsienio reikalų ministerijos darbo reglamente. Užsienio reikalų ministro 2013 m. balandžio 16 d. įsakymu Nr. V-83 „Dėl Užsienio reikalų ministerijos strateginio planavimo“ ir 2013 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. V-78 „Dėl veiklos sričių ir funkcijų viceministrams ir administravimo sričių ministerijos kancleriui nustatymo“ yra nustatytos veiklos sritys ir funkcijos, už kurias viceministrai ir ministerijos kancleris yra tiesiogiai atsakingi užsienio reikalų ministrui.

Diplomatų vertinimą reglamentuoja Diplomatų tarnybinės veiklos vertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2011 m. gruodžio 9 d. įsakymu Nr. V-246, valstybės tarnautojų – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 17 d. nutarimas Nr. 909 „Dėl valstybės tarnautojų kvalifikacinių klasių suteikimo ir valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo taisyklių bei valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo

kriterijų“. Užsienio reikalų ministerijos diplomatų atestacijos komisija, savo veikloje vadovaudamasi Užsienio reikalų ministerijos diplomatų atestacijos komisijos nuostatais, patvirtintais užsienio reikalų ministro 2007 m., spalio 25 d. įsakymu Nr. V-91 (su visais pakeitimais ir papildymais), kolegialiai svarsto ir vertina diplomatų veiklą ir teikia rekomendacijas užsienio reikalų ministrui. Taip pat Užsienio reikalų ministerijoje yra sudaryta Užsienio reikalų ministerijos karjeros valstybės tarnautojų ir pakaitinių valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo komisija.

Užsienio reikalų ministerijos administracijos padalinių darbuotojų atsakomybė ir atskaitomybė yra pakankamai apibrėžtos. Ministerijos darbuotojams nėra suteikti įgaliojimai priimti vienasmenių administracinių sprendimų. Atlikta analizė parodė, kad atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka ir atsakomybė šioje srityje yra pakankamai išsamiai reglamentuoti.

Vertinant Užsienio reikalų ministerijos veiklą pagal kriterijų **„Veikla susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu“**, buvo nagrinėta konsulinės funkcijas vykdančių pareigūnų veikla, kurią reglamentuoja 1963 m. balandžio 24 d. Vienos konvencija dėl konsulinių santykių ir Lietuvos Respublikos konsulinis statusas. Užsienio reikalų ministerija nėra įgaliota vienasmeniškai suteikti ar apriboti teisių, nors jos veikla ir susijusi su tokia veikla.

Konsulinę veiklą reglamentuojančiuose tarptautiniuose ir šalies teisės aktuose įtvirtinti aiškūs kriterijai, principai, terminai, nurodyti dokumentų, kuriuos privaloma pateikti konsulinėms funkcijoms atlikti, sąrašai, taip pat numatyti darbuotojo veiksmai (pvz., asmens duomenų patikrinimas elektroninėse duomenų bazėse, konsultacija ir pan.), kuriuos privalo atlikti darbuotojas prieš priimdamas sprendimą. Konsulinių funkcijų atlikimo terminai ir sąlygos nustatyti konkrečias funkcijas reglamentuojančiuose teisės aktuose.

Dauguma teisės aktų, reglamentuojančių konsulinių funkcijų atlikimą, numato vienodas sąlygas visiems asmenims, kurie kreipiasi dėl konsulinių paslaugų, nenumato išimčių ar nevienodų sąlygų taikymo. Pažymėtina, kad net išimtiniais atvejais konsulinis pareigūnas nepriima sprendimo vienasmeniškai, jis turi gauti Konsulinio departamento leidimą.

Konsulines funkcijas vykdančios konsuliniai pareigūnai, nors ir nėra tiesiogiai pavaldūs Konsuliniam departamentui (jie yra pavaldūs diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos vadovui), atsiskaito ir Konsuliniam departamentui, kuriam pavesta kontroliuoti, kaip konsuliniai pareigūnai laikosi konsulinių funkcijų vykdymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų. Konsulinių funkcijų vykdymo kontrolę taip pat vykdo ir kiti Užsienio reikalų ministerijos padaliniai – Vidaus audito skyrius ir Generalinė inspekcija.

Prevencinė, einamoji ir paskesnė kontrolė yra vykdoma kiekvienais metais organizuojant mokymus diplomatams ir kitiems valstybės tarnautojams, vykstantiems dirbti į Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ir konsulines įstaigas. Mokymų pabaigoje konsuliniai pareigūnai laiko žinių patikrinimo testą. Atliekama nuolatinė diplomatinė atstovybių ir konsulinių įstaigų vykdomos konsulinės veiklos stebėseną, analizuojant mėnesines konsulinės veiklos ataskaitas. Kiekvienais metais rengiami konsulinių pareigūnų metiniai susitikimai, kurių metu apibendrinama ir įvertinama praėjusių metų veikla, aptariama aktualiausia konsulinė problematika.

Užsienio reikalų ministerijos darbo reglamentas įpareigoja Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ir konsulines įstaigas teikti konsulines paslaugas taikant „vieno langelio“ principą. Asmenys gali gauti informaciją apie teikiamas konsulines paslaugas Užsienio reikalų ministerijos ar diplomatinė atstovybių interneto svetainėse, kuriose yra sudaryta galimybė atsisiųsti prašymo formas, gauti konsultaciją elektroniniu paštu. Yra galimybė asmenims visą parą susisiekti su Užsienio reikalų ministerija ir gauti konsulinę informaciją ar pagalbą.

Atlikus analizę pagal kriterijų **„Veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu“** nustatyta, kad Užsienio ministerijos veikla šioje srityje yra gana aiškiai ir išsamiai reglamentuota tarptautiniais, šalies ir ministerijos vidaus teisės aktais.

Įvertinus Užsienio reikalų ministerijos veiklą pagal kriterijų „**Naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija**“, darytina išvada, kad Užsienio reikalų ministerijoje griežtai laikomasi Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo nuostatų, kitų įslaptintos informacijos apsaugą ir kontrolę reguliuojančių teisės aktų, ministerijos vidaus teisės aktų, reglamentuojančių įslaptintos informacijos administravimą ir valdymą, apsaugą ir kontrolę. Įslaptinta informacija Užsienio reikalų ministerijoje ir Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse yra administruojama, vadovaujantis Įslaptintos informacijos administravimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 1307; NATO, Europos Sąjungos Lietuvai perduotų įslaptintų dokumentų administravimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos paslapčių koordinavimo komisijos 2005 m. liepos 1 d. protokolu Nr. 4; Užsienio reikalų ministerijos detaliu įslaptinamos informacijos sąrašu, patvirtintu užsienio reikalų ministro 2012 m. lapkričio 15 d. įsakymu Nr. S11-7RN; Nacionalinių, NATO ir Europos Sąjungos įslaptintų dokumentų, žymimų slaptumo žymomis „Visiškai slaptai“, „Slaptai“ ir „Konfidencialiai“, rengimo, registravimo, siuntimo, dauginimo, skirstymo, saugojimo, naikinimo ir apskaitos Užsienio reikalų ministerijoje tvarkos aprašu, patvirtintu 2007 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. V-120; Nacionalinių įslaptintų dokumentų, žymimų slaptumo žyma „Riboto naudojimo“, perdavimo Užsienio reikalų ministerijos ADA sistemomis tvarkos aprašu, patvirtintu užsienio reikalų ministro 2010 m. kovo 3 d. įsakymu Nr. V-27, Įslaptintų dokumentų, žymimų slaptumo žyma „Riboto naudojimo“, rengimo, paskirstymo, dauginimo, kopijų naudojimo, perdavimo ir naikinimo Užsienio reikalų ministerijoje tvarkos aprašu, patvirtintu užsienio reikalų ministro 2010 m. gegužės 21 d. įsakymu Nr. V-64; Įslaptintų dokumentų, žymimų slaptumo žyma „Riboto naudojimo“, gautų iš Užsienio reikalų ministerijos, paskirstymo, dauginimo, kopijų naudojimo ir naikinimo Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse, konsulinėse įstaigose, atstovybėse prie tarptautinių organizacijų ir specialiosiose misijose tvarkos aprašu, patvirtintu užsienio reikalų ministro 2009 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. V-100; Europos Sąjungos įslaptintos informacijos administravimo Užsienio reikalų ministerijos Europos Sąjungos antrinėje subregistratūroje tvarkos aprašu, patvirtintu užsienio reikalų ministro 2013 m. spalio 11 d. įsakymu Nr. V-228.

Vertinamuoju laikotarpiu atlikus įslaptintų dokumentų ministerijoje ir atstovybėse patikras (inventorizacijas), trūkumų nenustatyta. Įslaptintų dokumentų administravimo atstovybėse patikrinimų metu užfiksuoti neįsivertinti trūkumai buvo pašalinti, pateiktos rekomendacijos – įgyvendintos. Įslaptintos informacijos praradimo atvejų nenustatyta.

Užsienio reikalų ministerijos, kaip paslapčių subjekto, veikla glaudžiai susijusi su įslaptintos informacijos disponavimu, tačiau naudojantis tokia informacija griežtai laikomasi Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo ir ministerijos vidaus teisės aktų su informacijos įslaptinimu, išslaptinimu bei įslaptintos informacijos naudojimu ar jos apsauga nustatytų reikalavimų.

„Pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas“ – šio kriterijaus Užsienio reikalų ministerija neatitinka.

„Daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo“ – šiuo kriterijumi remtasi atliekant analizę, nes ministerijoje priimami kai kurie sprendimai, nereikalaujantys kitos institucijos patvirtinimo. Tinkamas kolegialumo, viešumo ir skaidrumo principų įgyvendinimas Užsienio reikalų ministerijos veikloje, išsamus valstybės tarnautojų veiklos reglamentavimas ir veiklos kontrolė leidžia priimti skaidrius sprendimus ir išvengti pašalinio poveikio jų priėmimo procese.

„Anksčiau atlikus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų“ – šiuo kriterijumi nesivadovauta, nes Specialiųjų tyrimų tarnyba korupcijos rizikos analizės Užsienio reikalų ministerijoje neatliko.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad korupcijos pasireiškimo tikimybė Užsienio reikalų ministerijoje analizuotu laikotarpiu (nuo 2012-07-01 iki 2013-06-30) vertintina kaip nedidelė. Nenustatyta sričių, kuriose egzistavo didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Siūlytina tęsti kovos su korupcija priemonių įgyvendinimą diplomatinėse atstovybėse ir skirti daugiau išteklių rengiamų vidaus teisės aktų projektų antikorupciniam vertinimui atlikti.

Ministerijos kanclerė

Jūratė Raguckienė